

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vredništvu v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne prijemajo.

Oznanila se prijemajo, plača za vrstico je 10 k. in za kolek 30 k.

Izhaja vsaki četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru z pošiljanjem na dom
za celo leto . 3 fl.
„ pol leta . 1 fl. 50 k.
„ 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
„ pol leta . 1 fl. 30 k.
„ 1/4 . — fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo pri knjigaru Novaku na velikem trgu za 5 k.

Štv. 16.

V Mariboru 1. avgusta 1867.

Tečaj I.

Vabilo na naročbo.

Častiti gospodje, ki so bili naročeni samo za prvo polletje in katerih naročnina je zatoraj že končana, so prošeni naj se blagovoljijo kmalu naročiti za drugo polletje. Nadalje prosimo tudi sploh vse rodoljube in prijatelje za duševno in materialno podporo. — Novi naročniki se dobije vse liste drugega polletja.

Srenjske volitve.

I.

Novo volitve srenjskih odborov na Štajerskem so nam pred durimi. O političnej, gospodarskej in narodnej važnosti srenj in njenih odborov je že govoril „slovenski gospodar“ v svojem oddelku „slovenski župan“ in priporoča pri tej priliki oni oddelek pazljivosti svojih braveev. Glede politične važnosti srenj naj tu le še pristavimo besede Dupinove, ki pravi: „Mirnemu deželanu v oddaljeni pokrajni smejo biti neznana celo imena ministrov, ki vladajo državo; nikdar in nikakor pa mu ne sme biti vse jedno, kako in po kom se oskrbuje srenja in njene zadeve!“

Komur še ni šla v glavo gospodarska imenitnost srenj, njemu svetujemo le, da naj še enkrat pazljivo prebere srenjska opravila, ktera smo priobčili v 10. broju našega lista v gori navedenem oddelku, kakor jih določuje § 24 srenjske postave.

Tudi o važnosti srenj v narodnem oziru danes le nekoliko besedi. Ko se je v Avstriji vpeljala po patentu od 26. februarja 1861 ustavna vlada,* je tudi nas Slovence doletela neka mala trohica svobode. Da bi nam pa pri tej svobodi ne zrastel prehitro politični greben, zato so skrbeli volivni redi tebruarske ustave, ki so število slovenskih poslancev, posebno pa na Štajerskim, omejili in znižali, kar se je naj več dalo. Vsemu temu vkljub so si vendar Slovenci izbrali nekoliko mož, ki so imeli srce in glavo na pravem kraju in so pri vsakej priliki možato povzdignoli svoj glas za pravice narodove. Pa „klin s klinom“ so si hitro mislili narodni nasprotniki, to je, spodbijmo besede slovenskih poslancev z izreki srenjskih odborov na Slovenskem;

*) Kaj pa je „ustavna“ vlada? To se razjasnuje tako le. V vsaki državi se nahaja dvojna oblast; ena oblast obstoji v tem, da se postave dajejo in tej oblasti se pravi „postavodajavna“ oblast; druga oblast pa v tem obstoji, da se dane postave tudi spolnujejo ali izpeljujejo, in ta oblast se imenuje „izpeljavna“ ali „izvršivna“ oblast.

V tistih državah, kjer ima vladar obe te oblasti le sam v svojih rokah, tako da sam postave daje in izpeljuje, tam se pravi vlada „neomejena“ ali „absolutna“, — vladar pa „samovladar“. Po nekterih državah pa vladar nima obeh oblasti sam v svojej roci, temuž postavodajavno oblast deli s svojim ljudstvom. Ljudstvo si voli svoje namestnike ali govornike (poslance, deputirte), ti se zbirajo v zborih, preudarjajo in sklepajo, kakošne naj bodo postave. Ta njihov sklep se potem pošlje vladarju (pri nas cesarju), da ga pregleda in prešeteta. Ako ga vladar potrdi, postane ta sklep po tem postava. In pri nas v Avstriji je ravno taka, pri nas je vladar „omejen“, on ne more sam na svojo pest nobene postave narediti; takej vladi pa, v kterej postavodajavno oblast opravljata vladar in ljudstvo vkup, pravi se „ustavna“ vlada, vladar „ustaven“ vladar, in pismo, v katerem so zapisane pravice vladarja in ljudstva, imenuje se „ustava“.

Političen katekizem.

češ saj so srenjski odborniki tudi izvoljenci slovenskega ljudstva, in dokažimo poslancem in svetu, da to, kar poslanci trdijo in tirjajo drugega ni, kakor prazna sanjarija, za katero narod ne ve in vedeti noče. S tim naklepom so se obrnoli do županov in nahajali pogostokrat na častitljivem mestu njihovem ali narodnega zopernika, ali pa mlačnega nevednega možičeljna, ki je za dobro besedo ali iz strahu urno pričal, da njegova srenja za Slovensčino ne mara in da rada ostane pri starem kopitu. — V slavo in čast drugih županov zopet moramo tu očitno izreči, da so svojo nalogo umeli in po moči podpirali poslance pri njih težavnem delu.

Iz tega malega že vidite, da ima srenjski odbor dostokrat priliko izreči marsiktero koristno pa ravno tako tudi škodljivo besedo v narodnih zadevah; pa ne le priliko ampak celo dolžnost ima ker § 34 srenjske postave veleva, da mora srenjski odbor izreči svoje mnenje o vsakej reči, o kterej ga vpraša politični okrajni urad ali pa deželni odbor.

„Klin s klinom!“ tega prigovora se bomo imeli morebiti v prihodnje tudi mi posluževati, vzlasti nasproti okrajnim zastopom; kajti, kakor jih zdaj poznamo, bodo oni večidel vse strune napenjali, da overajo narodnost. Le v narodnih srenjskih odborih vidimo izdatno protipezo zoper škodljivi upljiv, ktereja bodo imeli v narodnih rečeh „naši“ okrajni zastopi.

Toliko le mimogredé, da ne bi nihče prenizko cenil prihodnjih srenjskih volitev. Glavni namen sledečih listov pa bode, natančno razložiti, kako naj se vrše volitve za srenjski odbor, da se nikjer ne pogreši proti postavi.

Pa nam morebiti kdo poreče; kaj nas briga zunajna oblika? Naj gosposka postavo izvršuje in pazi, da se jej ne godi krivica! — Gosposka, ljubi bravec, pri potrebnem pripravljanju k volitvam nima nič opraviti; vse potrebne priprave zato ima preskrbeti sedanji odbor in tudi novo volitev vodi župan s 4 zaupljivimi možmi (§ 12. in 19. volit. reda). Nikomur pa ne more škodovati, če ve, kake pravice ima pri volitvi, da jih more tirjati, ko bi se mu kratile, in kake dolžnosti, da se more braniti, ko bi se mu večje nakladale. Pa tudi pripravljanje za volitev in volitev sama ni prazna oblika. To si zapazite posebno vi, slovenski županje; kajti gosposka, ki ima paziti, da se nič proti postavi ne godi, vam bo skrbno na prste gledala in mogoče bi bilo, da bi vam zavoljo kake malenkosti celo volitev ovrгла. Če ne vrjamate, Vam pa povem neko prigodbico. — Ko je imel zadnji deželni zbor v Gradcu volitve svojih poslancev preiskavati, je nepravilnosti, ki so se vrinole pri volitvah nemških poslancev, preziral ali vsaj očetovsko zagovarjal. Ne tako pri slovenskih, posebno ko je prišel do mariborskega volivnega okraja, ki je zoper nado poslal dva slov. poslanca. Tu so se gospodje pazljivo vsedli krog volivnih zapisnikov in so čez debela očala pretresovali vsako malenkost in ojstro sodili ali ima tudi vsaki „i“ svojo dostojne piko itd. in dasiravno se je drugod več pregrešilo kakor v mariborskem okrogu, se vendar še dan današnji ne morejo odločiti, ali bi enega teh poslancev potrdili ali ne.

Kako se ognemo pri srenjskih volitvah takih zadreg, prihodnjič.

A. T.